

ОЦІНКА ВАРТОСТІ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ

ASSESSMENT OF VALUE OF NATURAL RESOURCES OF TERRITORIAL ECONOMIC SYSTEMS OF UKRAINE

Оксана ЛУЦІВ,
аспірантка,
Прикарпатський національний університет
ім. Василя Стефаника, Івано-Франківськ

Oksana LUTSIV,
Postgraduate student,
Vasyl Stefanyk Precarpathian
National University, Ivano-Frankivsk

Розглянуто особливості вартості природних ресурсів у різних регіонах України та проведено їх порівняльний аналіз. Зроблено висновки щодо недосконалості системи управління природними ресурсами України, що призводить до значних фінансово-економічних втрат. Запропоновано посилити процес капіталізації природних ресурсів у територіальних економічних системах України. Здійснити рекомендації пропонується шляхом використання інноваційних елементів фінансового механізму капіталізації природних ресурсів із входженням на фондовий ринок, застосуванням біржових фондів, які спеціалізуються на природних ресурсах тощо. Також необхідно приділити значну увагу співпраці між державою та приватними структурами. Щоб увійти у світову господарську систему на прийнятних умовах, забезпечити позиціонування вітчизняних компаній на глобальних ринках, Україні потрібно відповідати процесу економічної еволюції, у тому числі і з точки зору вартості національного капіталу.

The features of value of natural resources in various regions of Ukraine are considered and their comparative analysis is carried out. Conclusions are drawn on imperfection of the management system of natural resources of Ukraine, and it leads to considerable financially-economic losses. It is offered to strengthen process of capitalization of natural resources in territorial economic systems of Ukraine. It is suggested to perform recommendations by using innovative elements of the financial mechanism of capitalization of natural resources, with entering into the stock market, application of the exchange funds specializing on natural resources, etc. It is also necessary to pay particular attention to cooperation between the state and private structures. To enter the world economic system on acceptable conditions, to provide positioning of the domestic companies in the global markets, Ukraine needs to correspond the process of economic evolution, including from the point of view of the cost of the national capital.

В умовах сучасної економіки природні ресурси виступають не тільки як фактор виробництва, але і як рушійна сила, що здатна забезпечити сталий розвиток економіки за рахунок впливу на формування особливої системи капітальних відносин. Йдеться про капіталізацію природних ресурсів як процес формування природного капіталу.

Сучасний стан економіки України характеризується суттєвим виснаженням ресурсного потенціалу та нестачею інноваційних ідей розвитку економіки. Системи управління природними ресурсами України притаманна недосконалість економічних механізмів і законодавчої бази, що регулюють їх використання, зокрема невідповідність ставок платежів за природні ресурси і забруднення навколишнього природного середовища реальним економічним оцінкам; не існує можливості акумуляції коштів для подальшого цільового використання. При цьому регіони України, що володіють унікальним ресурсним потенціалом, не здійснюють ефективного ресурсокористування та отримують бюджетні трансферти.

Теоретичні аспекти шляхів розв'язання проблеми ефективності використання природних ресурсів широко представлені у працях вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема А. Аганбегяна, О. Алімова, І. Бистрякова, Л. Горева, Б. Данилишина, О. Мінца, В. Міщенко, В. Пилипіва, М. Реймерса та інших.

Метою статті є здійснення аналізу вартості природного капіталу у регіонах України та обґрунтування інноваційних шляхів капіталізації природних ресурсів.

В існуючих інституційних умовах природні ресурси у будь-якій формі наразі не формують природного капіталу. Через надмірну експлуатацію спостерігається значне виснаження природних ресурсів, зниження їх якості без позитивного та довгострокового економічного ефекту. Про це свідчить проведений аналіз стану вартості природних ресурсів України.

Питання оцінювання земельних ресурсів у період формування та становлення ринку землі в Україні привертають особливу увагу як наукових, так і бізнесово-політичних кіл нашої держави, адже від цього значною мірою залежить добробут населення. Вартість земель територіальних економічних систем України сьогодні є значно недооціненою. Застарілі механізми і методи управління ресурсами не дають можливості для створення конкурентоспроможної території, яка за рахунок власних внутрішніх джерел зможе наповнити

бюджет додатковими фінансовими надходженнями та відповідно підвищити рівень якісного життя суспільства.

Відповідно до закону України «Про оцінку землі» залежно від призначення та порядку проведення здійснюється нормативна чи експертна грошова оцінка земельних ділянок [1]. На різних етапах реформування земельних відносин законодавство по-різному визначало базу для встановлення стартової ціни міських земель. До прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» № 309-VI від 03.06.2008 р. стартова ціна ділянки державної чи комунальної власності визначалась як така, що «не може бути нижчою оцінки земельної ділянки за цінами, що склалися на земельних аукціонах у відповідному населеному пункті або районі населеного пункту» [2]. Йшлося про експертну грошову оцінку, здійснену за методом порівнянь. Відповідно до нового порядку, впровадженого згідно із названим законом, стартова ціна земельної ділянки дорівнює її нормативній грошовій оцінці.

На кінець 2013 року Державним агентством земельних ресурсів України у співпраці з місцевими органами влади було завершено проведення нормативної грошової оцінки земель усіх населених пунктів відповідно до статті 13 Закону України «Про оцінку земель», що забезпечило реалізацію одного із напрямів економічних реформ Президента України згідно з програмою «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [3]. Це дозволило суттєво збільшити надходження до місцевих бюджетів, приріст яких у 2012 році склав більше 2 млрд грн, а надходження коштів від плати за землю до місцевих бюджетів за перше півріччя 2013 року становили 6,2 млрд грн, що на 303 мільйони більше порівняно з аналогічним періодом попереднього року. У 2013 році нормативну грошову оцінку земель проведено в усіх 29765 населених пунктах, у тому числі – у 300 поселеннях [4].

З метою максимального наближення показників вартості до реальності Кабінетом Міністрів України 31 жовтня 2011 року прийнято постанову № 1185 «Про внесення змін до Методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів» [5], згідно з якою з 1 січня 2012 року до показників оцінки ріллі, проведеної станом на 1 липня 1995 року (з урахуванням індексації), також застосовується коефіцієнт змін у рентному доході 1,756. Грошову оцінку земель станом на 01.01.2014 необхідно

Рис. 1. Нормативна грошова оцінка ріллі в Україні за 2013 р., грн/га

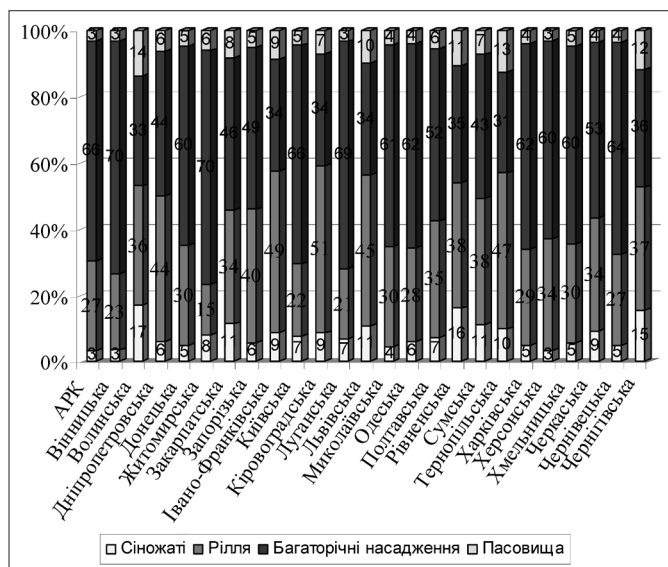
індексувати на коефіцієнт, що дорівнює 1,0, який відповідно до пункту 289.2 статті 289 Податкового кодексу України розраховано виходячи з індексу споживчих цін за 2013 рік – 100,5% [6].

Так, середня по Україні вартість 1 га: ріллі у 2013 році становила 20 635 грн, багаторічних насаджень – 39 555,6, сіножатей – 4 898,4, пасовищ – 3 789,3 гривень (рис. 1). Найменша вартість ріллі спостерігалась у Житомирській області та становила 13 731,6 грн, найвища була у Черкаській (26 562), багаторічних насаджень у Тернопільській (12 967,2) та м. Київ (86 614), сіножатей у Херсонській (2 111,9) та Волинській (9 487,6), пасовищ також у Херсонській (2 111,9) та Волинській (7 615,7) областях.

Структура нормативної грошової вартості сільськогосподарських земель в регіонах України зображена на рис. 2 та свідчить про домінування у вартості сільськогосподарських угідь земель, зайнятих багаторічними насадженнями, ціна яких є найвищою.

Результати нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь є базою для справляння земельного податку, фіксованого сільськогосподарського податку, орендної плати за земельні ділянки державної або комунальної власності, визначення мінімального розміру орендної плати за земельну частку (пай), державного мита при міні, спадкуванні та даруванні земельних ділянок згідно із законом.

Рис. 2. Структура нормативно-грошової вартості сільськогосподарських земель в регіонах України у 2013 р.

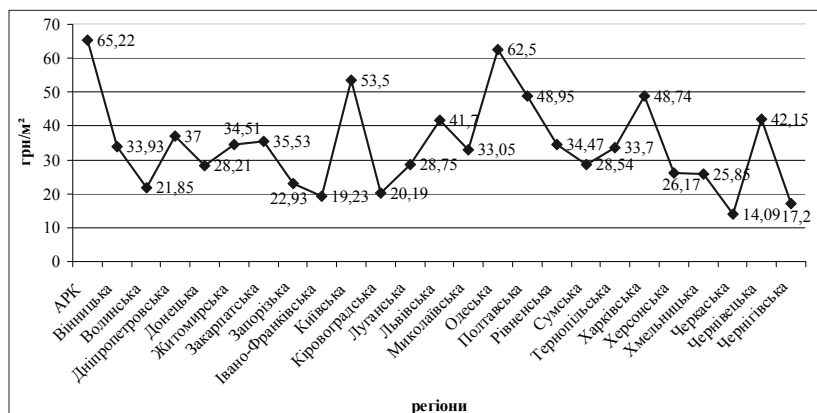

У 2012 році в Україні продано 3 450 земельних ділянок, загальною площею 1 772,47 га, вартістю 933,4 млн грн (з них на земельних торгах продано 132 земельні ділянки, площею 47,79 га, вартістю 30,4 млн грн) та прав оренди на 635 земельних ділянок, загальною площею 10 069,9 га, вартістю 35,3 млн грн, які продано на земельних торгах. До Державного та місцевих бюджетів з початку 2012 року надійшло 1 млрд грн, у тому числі – до Державного бюджету 91,7 млн гривень.

Вартість земель конкретного населеного пункту визначається його місцем у системі виробництва та розселення. Так, ціни на землю в обласних центрах України в 7,5 разів перевищують ціни в селищах та в 10 разів вищі, ніж у селах [6]. Більш високий рівень цін на земельні ділянки у містах є цілком закономірним і пояснюється вищим рівнем міської земельної ренти. У 2013 році оцінена середня вартість земель населеного пункту коливалася від 1 409 грн / га у Черкаській області до більш ніж 6 500 грн/га у АРК (рис. 3). Київ та Севастополь не включено до аналізу, оскільки їхні значення суттєво відрізняються від показників по Україні та не дають змоги графічно відобразити більш точний аналіз вартості земель регіонів України.

Аналіз нормативно-грошової оцінки земельних ділянок населених пунктів України за 2013 р. виявив, що лідируючі позиції займають три регіони, а саме АРК (65,22 грн/м²), Одеська (62,5) та Київська (53,5) області, найменш капіталізованими стали Черкаська (14,09), Чернігівська (17,2) та Івано-Франківська (19,23 грн/м²) області. У декількох областях різниця між вартістю перших і других перевищує 3 рази. З цього слідує, що не всі землі використовуються максимально ефективно та не сприяють розвитку регіону.

Рис. 3. Середні значення нормативно-грошової оцінки земельних ділянок населених пунктів у розрізі регіонів України за 2013 р., грн/м²

Отже, щорічно простежується тенденція до збільшення середньої вартості 1 м² проданих земельних ділянок. Середня вартість 1 м² земель несільськогосподарського призначення по Україні становила 34,31 грн. Наближеними до цього показника була вартість земель у Вінницькій (33,93 грн/м²), Житомирській (34,51), Закарпатській (35,53), Миколаївській (33,05), Рівненській (34,47) та Тернопільській (33,7 грн/м²) областях.

Відповідно до висновків про нормативно-грошову вартість земель зростає і ринкова їх вартість. Середня вартість оренди землі у 2013 році зросла на 10% до 616,5 грн/га, за даними Державного агентства земельних ресурсів України. Було укладено 4,77 млн договорів оренди земельних паїв, з яких 2,48 млн (52%) уклали селяни-пенсіонери. При цьому в основному уклалися договори середньострокової оренди на 6–10 років – 43% загальної кількості. Частка довгострокових договорів оренди (від 10 років) становила близько 15%. Загалом власники паїв минулого року отримали майже 10,5 млрд грн орендної плати, що на 1 млрд більше, ніж

у 2012 році. При цьому наголошується, що здають свої землі в оренду більш як 70% пайовиків – це 17,4 млн гектарів [6].

Відсутність розвинутого ринку землі в Україні, обмежений доступ оцінювачів до ринкової інформації, зокрема закритість структур Держкомзему, значно ускладнює проведення експертної грошової оцінки. При здійсненні пошуку вирішення цієї проблеми корисним може стати досвід європейських країн. Так, в Німеччині діють експертні комітети, які утворюються на комунальному рівні і визначають та оприлюднюють орієнтовані купівельні ціни на ділянки. На основі їх експерти розробляють орієнтовану карту цін, яка щороку оновлюється та оприлюднюється. У Швеції подібні функції виконує Національна земельна служба, яка є одним з перших у світі відомств, що запропонувала низку електронних комерційних послуг, серед яких найбільш популярні такі як: пошук інформації за об'єктом нерухомості, що знаходиться у державній або приватній власності. За запитом клієнт одержує інформацію про площу, ціну купівлі-продажу об'єкту тощо. В цілях забезпечення прав конфіденційності особисті дані про власника та іпотечні кредити не надаються – «барометр нерухомості». Інформація оновлюється раз на добу. Подібний моніторинг цін на земельні ділянки є важливою складовою інформаційної підтримки землеоціночної діяльності та формування прозорого ринку землі. У тому, щоб мати достовірну інформацію про продаж земельних ділянок, їх грошову оцінку, умови продажу та фактичні ринкові ціни, зацікавлені як державні органи управління земельними ресурсами, так і усі суб'єкти земельного ринку – землекористувачі, органи місцевого самоврядування, інвестори, іпотечні установи, оцінювачі тощо.

Нині для аналізу ринкової вартості земель України використовуються нові технології, а однією з найфункціональніших програм сьогодні є пакет програмного забезпечення ArcGIS. Об'єктом аналізу є дані щодо фактичних цін продажу земельних ділянок. Вихідні дані формувалися на основі стандартизованих форм звітності Держкомзему України [7]. Зібрані файли систематизовані в єдину базу даних, яка складається з 15 436 угод. База даних містить інформацію про операції купівлі-продажу, які здійснювалися з 2001 по 2011 роки. Для прикладу застосуємо аналогічну модель С&RT для більш цільної класифікації адміністративно-територіальних утворень України (рис. 4.).

Проведений аналіз свідчить про те, що найвища вартість, а саме понад 150 грн/м², притаманна для земель міста Севастополь та усієї прибережної зони АРК, міст Київ та Одеса. Наступними за вартістю є Одеська область та міста Львів, Донецьк, Дніпропетровськ, Чернівці, де ціна коливається від 100–150 грн/м². Найменш вартісними виявились землі Житомирської, Рівненської та Хмельницької областей, де ціна деяких ділянок становить до 19 грн/м², а показники по області не перевищують 25–32 грн/м². Середньою вартістю по Україні від 52–65 грн/м² оперують Закарпатська, Львівська, Вінницька, Київська, Харківська, Дніпропетровська, Донецька області.

Досліджуючи вартість водних ресурсів, слід відмітити, що сьогодні в Україні неможливо виділити ринкову вартість водних ресурсів, позаяк не існує ринку водних ресурсів, що у свою чергу, суттєво гальмує розвиток водогосподарської галузі економіки. Україна володіє значним обсягом водних ресурсів, але нерациональне їх використання та неефективне управління не дають змоги створювати власні та виходити на міжнародні ринки.

Плата за використання водних ресурсів в Україні стягується згідно із ставками збору за спеціальне використання поверхневих вод. Ставки збору визначено статтею 325 Податкового кодексу України. За використання вод Дніпра на північ від міста Києва (Прип'яті та Десни), включаючи місто Київ, необхідно сплатити 32,84 грн за 100 м³, Дніпра на південь від міста Києва (без Інгульця) – 31,23, Інгульця – 47,63, Сіверського Дінця – 64,04, Південного Бугу (без Інгулю) – 36,11, Інгулю – 44,31, Дністра та Вісли, Західного Бугу – 19,68, Пруту та Сірету – 14,78, Тиси – 14,78, Дунаю – 13,17, р. Криму – 65,66, р Приазов'я – 78,84, інших водних об'єктів – 36,11. Ставка збору за спеціальне використання води для потреб гідроенергетики становить 6,38 гривні за 10 тис. м³ води, пропущеної через турбіни гідроелектростанцій. Збір обчислюється, виходячи

Рис. 4. Середня експертна грошова оцінка земельних ділянок несільськогосподарського призначення регіонів України за моделлю С&RT [7]

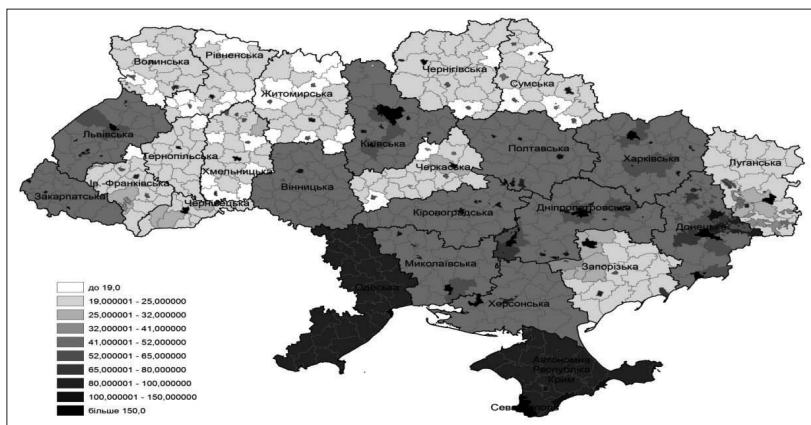
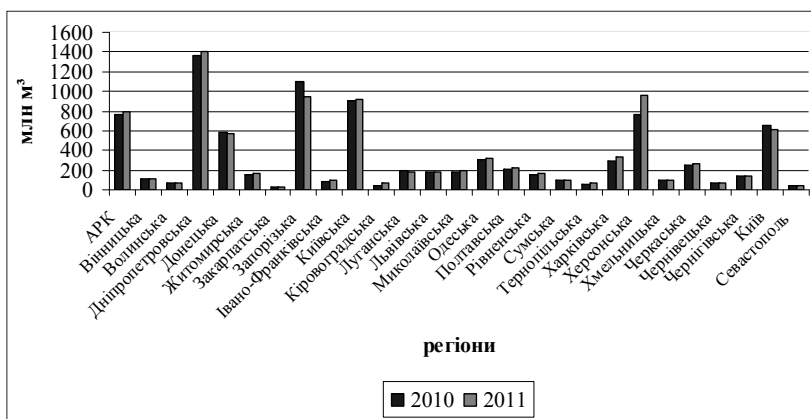

Рис. 5. Використання водних ресурсів за 2010–2011 рр. регіонами України

з фактичних обсягів води, пропущеної через турбіни гідроелектростанцій, та ставки збору. Ставки збору за воду, яка входить виключно до складу напоїв, становлять 31,17 грн за 1 м³ поверхневої води.

У 2011 році для потреб водопостачання населення і галузей економіки забрано 14,6 млрд м³ води, з них 68 % у басейні Дніпра, близько 11 – Сіверського Дінця, 4 – Дністра, 3 – Південного Бугу і 7% – Дунаю. Використання прісної води галузями економіки становить: промисловість – 4,2 млрд м³ (46%), комунальне господарство – 1,9 (21), сільське господарство – 2,9 (32), інші галузі – 0,2 млрд м³ (1%).

Найбільшими водоспоживачами (зі щорічним обсягом понад 500 млн м³) у розрізі регіонів є Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська, Херсонська області та АРК, на які припадає 62% сумарного обсягу водоспоживання (рис. 5).

Найбільший обсяг води у 2011 р. – 55 % використано на виробничі потреби, 23 – господарсько-питні та 30 – зрошення, найменше, всього 2 % спожито сільгосподопостачання.

З кожним роком спостерігається несуттєве збільшення надходжень до Державного та місцевих бюджетів за рахунок зборів за спецводокористування (рис. 6). Динаміка показує, що за десять років з 2002 р. по 2012 р. доходи бюджетів від використання води зросли лише на 1 100,2 млн грн. Ці показники підтверджують той факт, що сьогодні управління водними ресурсами є неефективним. Щоб змінити цю ситуацію, центральна та місцева влада має зосередитися на вирішенні трьох ключових проблем: запровадити прозорі умови оренди, забезпечити реальне виконання умов спецводокористування та, найважливіше, встановити жорсткий контроль за раціональною експлуатацією води.

Серед регіонів з максимальними надходженнями до бюджету у 2011 р. лідирує АРК (25 178 тис. грн.), Дніпропетровська (188 000), Донецька (200 512), Запорізька (175 240 тис. грн) області (рис. 7), які відповідно використовують найбільші обсяги водних ресурсів.

У зв'язку з гострою нестачею води в багатьох країнах вважається, що вода може стати «наступним вуглицем», і очікується, що схеми для оцінки

Рис. 6. Динаміка надходження зборів за спеціальне використання водних ресурсів та збору за користування водами для потреб гідроенергетики і водного транспорту за 1999–2012 рр. по Україні

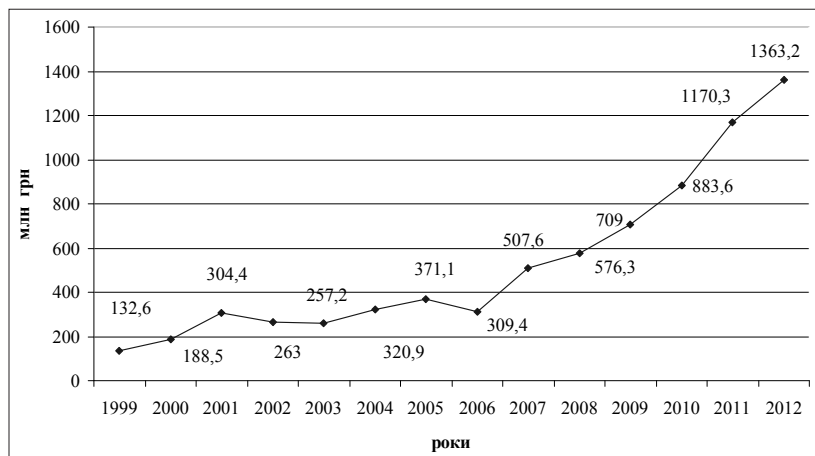

Рис. 7. Збір за спецвикористання водних ресурсів за регіонами України, 2011 рік

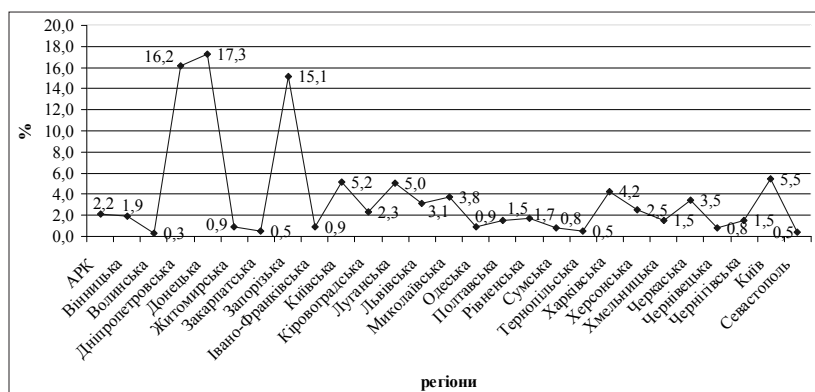
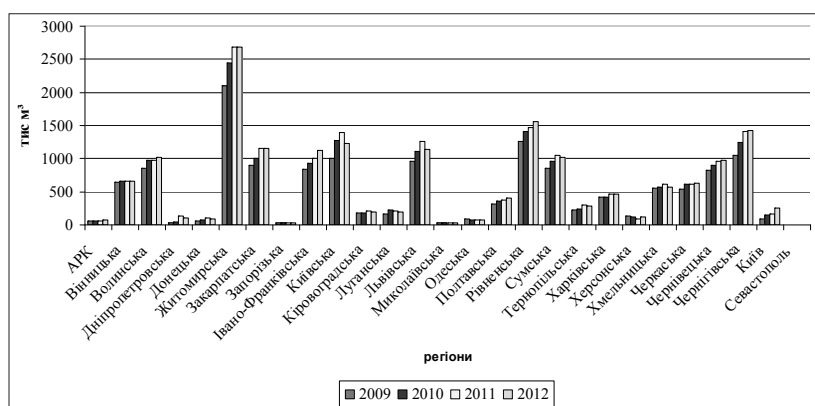

Рис. 8. Заготівля ліквідної деревини за регіонами у 2009–2012 роках

і торгівлі як споживання води, так і її забруднення будуть формалізовані найближчим часом. Нині використання водних ресурсів та надання прямих послуг споживачам передбачає певну участь приватного сектору в рамках угод про концесію, договорів оренди або контрактів на управління.

Приватний сектор активно залучається до управління секторами водогосподарського комплексу. Так, у 2013 році у Білій Церкві комунальне підприємство Водоканал було реструктуризовано та на правах концесії залучено приватних інвесторів до управління організацією, головною метою якої є удосконалення системи водопостачання та водовідведення. Така модель управління є доволі привабливою, оскільки інвестор оптимізує діяльність підприємства, таким чином отримує власні дивіденди, громада отримує якісні послуги, а держава у свою чергу – відновлену інфраструктуру. Ризики при їх співпраці розподіляються вигідно для приватного вкладника, а отже існують гарантії

щодо отримання стійкого довготривалого прибутку. Окрім Білої Церкви, дані методи відновлення водогосподарського комплексу використовуються також у деяких південно-східних областях, де якість та обсяг водних ресурсів є обмеженими, а отже водогосподарська галузь – інвестиційно привабливою.

Критерієм плати за лісові ресурси є вартісна їх оцінка, зокрема, продукції лісозаготівель (матеріали круглі і дрова). Для того, щоб визначити середню по Україні вартість 1м³ деревини, проаналізуємо, перш за все, кількість заготівлі ліквідної деревини за регіонами України у 2009–2012 рр. (рис. 8), яка, у свою чергу, складається із заготівлі ліквідної деревини від рубок формування і оздоровлення лісів та інших заходів лісогосподарської діяльності за регіонами та від рубок головного користування.

Заготівля ліквідної деревини відображає тенденцію до зниження, але при цьому обсяги продукції лісового господарства аж ніяк не понижуються, а навпаки, повільно, стабільними темпами зростають. Власне це означає, що вартість деревини в Україні підвищується, але все ж це явище штучно створене, і зовсім не означає, що за ринкової економіки лісове господарство використовує власні ресурси максимально ефективно для сталого розвитку регіону.

Так, у 2012 році в 14 областях України (Вінницька, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Хмельницька) спостерігається зменшення показника заготівлі ліквідної деревини, і лише такі області як Волинська, Івано-Франківська, Рівненська, Херсонська та АРК стрімко використовують лісогосподарський потенціал регіону.

Лімітом заготівлі деревини у порядку рубок головного користування є науково обґрунтована розрахункова лісосіка, яка затверджується з врахуванням принципів безперервності та невиснажливості використання лісових ресурсів.

Розміри річної розрахункової лісосіки у 2011р. становили 8,8 млн м³, а фактичне її використання – близько 88%. Обсяги лісокористування менші за розрахункову лісосіку, яка забезпечує екологічно збалансоване лісокористування. Загальні середньорічні обсяги заготівлі ліквідної деревини від усіх рубок в останні роки становлять близько 16 млн м³.

Обсяги продукції лісового господарства за 2012 р. у фактичних цінах (без ПДВ) склали 5911,6 млн грн проти 5674,8 у 2011 р., у т.ч. обсяг продукції лісозаготівель становив – 5244,1 у 2012 р. та 5023,4 млн гривень у 2011 році (рис. 9).

Сьогодні основною проблемою недоотримання фінансових ресурсів із використання лісу є відсутність економічно обґрунтованої ціни на деревину, що продається на аукціонах, і механізму її застосування: чи то на підставі собівартості, чи на основі котирування або біржових цін. Через те кожного кварталу на аукціонах продавці (лісгоспи) з невідомих причин підвищують вартість деревини на 20–25%. Хоча у світовій практиці ціна на торгах ніколи не перевищує 3–5% від попередніх. Тим часом, за статистикою, щороку у нашій країні вирубується 15 млн м³ лісу, у тому числі для промислових потреб.

Суб'єкти господарювання щороку експортують майже третину заготовленої деревини (3,9 млн м³). Сьогодні цей показник сягнув позначки 33% деревини. Основні покупці – Туреччина, Китай, Індія, Німеччина, Австрія, Угорщина, Словаччина та Польща. Вивозяться переважно оброблені сосна, бук, граб і технічна сировина (гілля, тирса, тирса для виготовлення палива для ТЕЦ). На експорт необроблений м³ деревини продається за 482 грн, а на внутрішньому ринку – майже вдвічі дешевше. Дохід від продажу лісу за кордон у 2012 році становив 360 млн дол. США, 2013р. – 520 млн дол. США. Для лісогосподарського комплексу такі показники є вигідними, оскільки отримується значний швидкий дохід, але насправді для економіки держави це втрати, оскільки готова продукція коштує значно дорожче, ніж сировина. На жаль, у нас практично не захищений внутрішній ринок (є лише заборона на вивезення таких цінних

Рис. 9. Динаміка обсягу продукції, робіт та послуг лісового господарства за 2000–2012 рр. у фактичних цінах, млн грн.

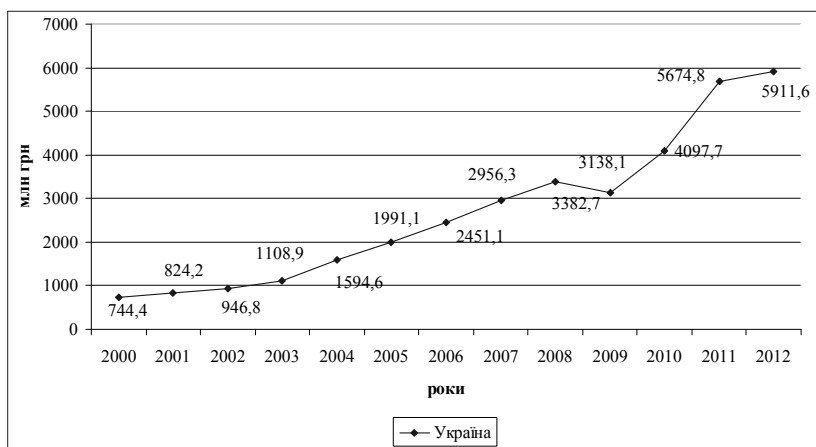
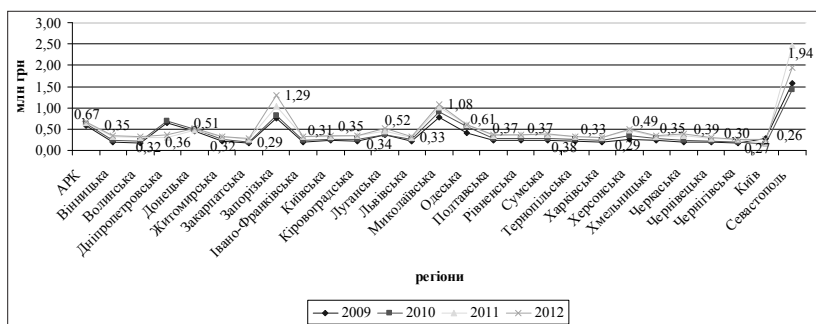

Рис. 10. Динаміка середньої вартості 1 тис м³ знеособленої деревини по регіонах України за 2009–2012 рр.

Таблиця 1. Середня вартість 1 м³ знеособленої деревини за регіонами України у 2009–2012 рр., млн грн

Назва	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.
АРК	0,59	0,63	0,65	0,67
Вінницька	0,20	0,24	0,33	0,35
Волинська	0,18	0,22	0,31	0,32
Дніпропетровська	0,65	0,69	0,31	0,36
Донецька	0,45	0,49	0,48	0,51
Житомирська	0,21	0,25	0,32	0,32
Закарпатська	0,18	0,20	0,25	0,29
Запорізька	0,75	0,82	1,04	1,29
Івано-Франківська	0,20	0,23	0,31	0,31
Київська	2,33	0,25	0,31	0,35
Кіровоградська	0,23	0,25	0,35	0,34
Луганська	0,37	0,37	0,45	0,52
Львівська	0,22	0,26	0,31	0,33
Миколаївська	0,78	0,91	1,01	1,08
Одеська	0,41	0,55	0,60	0,61
Полтавська	0,23	0,28	0,36	0,37
Рівненська	0,25	0,28	0,38	0,37
Сумська	0,24	0,28	0,37	0,38
Тернопільська	0,22	0,26	0,33	0,33
Харківська	0,19	0,24	0,30	0,29
Херсонська	0,27	0,34	0,48	0,49
Хмельницька	0,23	0,27	0,33	0,35
Черкаська	0,20	0,23	0,35	0,39
Чернівецька	0,20	0,22	0,29	0,30
Чернігівська	0,17	0,20	0,25	0,27
Київ	0,29	0,14	0,17	0,26
Севастополь	1,59	1,42	2,46	1,94

Джерело: розраховано автором за даними Держкомстату

порід дерев, як вишня, горіх, черешня, груша тощо). Навіть у багатій на ліси Росії діє експортне мито – 50 євро за 1 м³, у Білорусії – 100 євро, в Україні таких видів зборів наразі не існує. Саме тому Європа, де відчувається дефіцит, зацікавлена в імпорті з України сировини.

У 2012 році в Україні середня ціна 1 м³ знеособленої деревини дорівнювала 338 гривень, що у 3 рази менше середньої ринкової вартості 1 м³ деревини, яка становить у середньому по Україні 1 тис. грн за 1 м³ деревини. Середня вартість 1 тис м³ знеособленої деревини по регіонах коливається від 0,26 млн грн (м. Київ) до 1,94 (м. Севастополь) млн грн у 2012 р. (рис. 10).

Для того, щоб викоринити незаконний обіг деревини, що за даними правоохоронців сягає 150 тис. м³, необхідно удосконалити процес створення її електронного обігу. Передбачається, що незабаром усі держпідприємства перейдуть на електронну систему обігу деревини. Її вартість становить 25 млн грн. У Житомирській області вже стартував пілотний проект. До кінця нинішнього року лісгоспи ще десяти областей перейдуть на цю систему, зокрема, Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської, Чернівецької, Житомирської, Рівненської.

Досягнутий обсяг виробництва продукції визначається насамперед можливостями її реалізації, проте він стримувався такими факторами, як високі ціни та недостатньо якісна продукція. Розглянемо середню вартість 1 м³ знеособленої деревини за регіонами України у 2009–2012 рр. (табл. 1).

Подальший розвиток галузей лісової промисловості потребує повного радикального реформування, що включає в себе заміну фізично та морально застарілого обладнання, наділення підприємств обіговими коштами, розробка ефективних, раціональних технологій, раціональне використання відходів.

ВИСНОВОК

Можна зазначити, що для виходу галузі з кризи першочерговими завданнями розвитку лісової промисловості України є вдосконалення діючого законодавства, модернізація застарілого обладнання, пільгове кредитування, експортна орієнтація виробництва, влиття іноземних інвестицій в галузь, державна підтримка, розвиток ринку лісових ресурсів та вихід на фондові ринки світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про оцінку земель»: від 11 грудня 2003 № 1378-IV // Відом. Верхов. Ради України (ВВР). – 2004. – № 15. – Ст. 229.
2. Програма економічних реформ Президента України «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» на 2010-2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
4. Постанова КМУ «Про внесення змін до Методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів» від 31.10.2011 року № 1185 / Кабінет Міністрів України. – 2011.
5. Офіційний сайт Державного агентства земельних ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://land.gov.ua/hroshova-otsinka-zemel>.
6. Ібатуллін Ш.І., Степенко О.В. Експертна грошова оцінка земельних ресурсів із використанням нейромережевого моделювання / Ш.І. Ібатуллін, О.В. Степенко // Економіка АПК. – 2013. – №3. – С. 25–35.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy "Pro otsinku zemel": vid 11 hrudnia 2003 No. 1378-IV [The Law of Ukraine "On Land Valuation" from December 11, 2003 No. 1378-IV]. Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy (VVR), 2004, no. 15, 229 p. [in Ukrainian].
2. Prohrama ekonomichnykh reform Prezydenta Ukrainy "Zamozhne suspil'stvo, konkurentospromozhna ekonomika, efektyvna derzhava" na 2010-2014 roky [Economic reform program of President of Ukraine "Prosperous Society, Competitive Economy, Effective State" for 2010-2014]. Available at: <http://www.president.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Ofitsiyniy sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrainy [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
4. Postanova KМУ "Pro vnesennia zmin do Metodyky normatyvnoi hroshovoi otsinky zemel' sil's'kohospodars'koho pryznachennia ta naselennykh punktiv" vid 31.10.2011 roku No. 1185 [Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Amendments to the Methodology of normative monetary value of agricultural land and human settlements" from October 31, 2011, No. 1185] [in Ukrainian].
5. Ofitsiyniy sayt Derzhavnoho ahenstva zemel'nykh resursiv Ukrainy [Official website of the State Agency of Land Resources of Ukraine]. Available at: <http://land.gov.ua/hroshova-otsinka-zemel> [in Ukrainian].
6. Ibatullin Sh.I., Stepenko O.V. Ekspertna hroshova otsinka zemel'nykh resursiv iz vykorystanniam neyromerzhevoho modeliuвання [Peer monetary assessment of land resources by using neural network simulation]. Ekonomika APK, 2013, no. 3, pp. 25–35. [in Ukrainian].